

PARŠAVEDŽIŲ GIMDOS ENDOMETRIUMO POKYČIAI SUTRIKUSIO LYTINIO CIKLO IR *ANOESTRUS* METU

Birutė Karvelienė¹, Henrikas Žilinskas², Neringa Sutkevičienė², Vita Riškevičienė¹
Lietuvos veterinarijos akademija, Užkrečiamųjų ligų katedra, Tilžės g. 18, Kaunas;
tel. 36 33 18; el. paštas: birutek@lva.lt, vitarisk@lva.lt

Lietuvos veterinarijos akademija, Neužkrečiamųjų ligų katedra, Tilžės g. 18, Kaunas;
tel. 36 33 18; el. paštas: hezil@lva.lt; nerija@lva.lt

Santrauka. Mūsų darbo tikslas buvo atlikti morfometrinius paršavedžių gimdos endometriumo tyrimus, nustatant endometriumo paviršinio ir liaukinio epitelio aukščio pokyčius sutrikusio lytinio ciklo bei *anoestrus* metu.

Kiaulių reprodukcinio trakto funkcijos tiesiogiai reguliuojamos tarpusavio priklausomybės tarp estradiolio-17β bei progesterono. Gimdoje estradiolis-17β bei progesteronas stimuliuoja biocheminius procesus, vykstančius gimdos audinių ląstelėse, įskaitant ląstelių diferenciaciją ir proliferaciją, taip pat daro įtaką kraujagyslių pralaidumui.

Nustatėme, kad paršavedžių, kurių lytinis ciklas buvo sutrikęs, bet kiaušidės buvo funkciškai aktyvios, kraujo plazmoje progesterono koncentracija vidutiniškai buvo 17,18±19,82 nmol/l, o estradiolio-17β – 82,54±152,15 pmol/l, priklausomai nuo lytinio ciklo stadijos ($p<0,05$). Paskerstų *anoestrus* būklės kiaulių kraujo plazmoje progesterono vidutinė koncentracija buvo 0,082±0,04 nmol/l, o estradiolio-17β koncentracija – mažesnė už aparato fiksuojamą žemiausią pmol/l reikšmę.

Atlikus sutrikusios reprodukcijos paršavedžių gimdos audinių morfometrinius matavimus skirtingomis lytinio ciklo stadijomis ir patologinės *anoestrus* būklės metu nustatyta, kad liaukų skersmuo, liaukinio epitelio aukštis ir endometriumo paviršinio epitelio aukštis skyrėsi priklausomai nuo lytinio ciklo stadijos. Nustatyta teigiama tarpusavio koreliacija tarp endometriumo paviršinio ir liaukinio epitelio aukščio ($R=0,29$; $p<0,01$). Mūsų tyrimo metu nustatyti epitelinių ląstelių aukščio skirtumai skirtingų lytinio ciklo stadijų ir *anoestrus* būklės metu buvo statistiškai reikšmingi ($p<0,001$). Žemiausias paviršinio epitelio aukštis buvo *anoestrus* laikotarpiu, o aukščiausias – ankstyvojo porujo metu. Nustatėme, kad žemiausias gimdos liaukinio epitelio aukštis taip pat buvo *anoestrus* būklės metu. Aukščiausias liaukinis epitelis bei mažiausias liaukų skersmuo buvo porujo laikotarpiu. Didžiausias liaukų skersmuo nustatytas vėlyvojo porujo laikotarpiu.

Raktažodžiai: paršavedė, sutrikusi reprodukcija, endometriumas, morfometrija.